

GLASNIK MUZEJSKEGA DRUŠTVA ZA SLOVENIJO
XII, 1931

POSEBNI ODTIS

VRHOVNIK IVAN

GOSTILNE V ŽUPNIŠČIH

LJUBLJANA 1932

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

68740

12 -05- 2003

N 200306808

Dupl. coll. ad

11, 68 418

Zapiski.

Gostilne v župniščih.¹

I. Vrhovnik.

Kropa, 1669, okt. 9. Župniku Petru Tomažinu je dal vsak boter, če so pili, za krst dva solda (solidos); če niso pili, osem reparjev (paceos). Rekli so mu, zakaj rajši ne vzame denarja. Odgovoril je, da s tem niso zadovoljni botri, ki pravijo, da gredo zato radi za botre, da se malo povesele v župnišču s svojim župnikom, ki jih nikakor ne sili, da bi pili, dasi ima vinotoč, toda sami včasih v svoji radosti udarijo čez mero. Na vprašanje, ali vpisuje v žagradu ali v župnišču poročence, krščence itd., je odgovoril, da v župnišču, toda nikogar ne sili k pijači in stroškom; menil je, da se zato nihče ne more pritožiti (šk. a.).

1696, sept. 25. Župniku Benediktu Ruisingerju je bilo podaljšano dovoljenje vinotoča za eno leto (šk. a. 112).

1717, jun. 22. Vikar Marko Lovrenc Kapus nima vinotoča (k. a.).

1729, jul. 4. Župnik Josip Kledrer toči, toda zmerno brez vsiljevanja (ib.).

Landsberg, 1737, avg. 15. Vikar Filip Stiplavšek nima gostilne; vino toči samo botrom po krstu (šk. a.).

Lipa, 1669, sept. 26. Klj: Vikar nima vinotoča (šk. a.).

1717, jun. 28. Vikar Gregor Kramer ne toči (k. a.).

Mošnje, 1665, sept. 28. Po izpovedbi klj ni točil župnik Andrej Novak, nego cerkvenec. Župnik ima za potrebe svoje vino, drugo za prodajo pa cerkvenec, ki ne prinese pijače drugemu, kakor le tistemu, ki jo zahteva in plača (šk. a. pr 2, 115a).

1669, okt. 8. Župnik Andrej Novak je izjavil, da ne toči vina, kar prepušča cerkvencu. V Kropi je prišlo na dan, da je mošenjski župnik slepil vizitatorje trdeč, da nima vinotoča, kajti, kar sam ne dela, izvaja po cerkvencu, ki toči vino ne sebi, ampak v korist župniku, ki spravlja denar za vino; krčmari torej župnik, ne cerkvenec. Župniku je bilo pod kaznijo ukazano, naj najprej vpiše tiste, ki stavijo oklice in po krstu krščence. Če bi hoteli po dovršenem vpisu piti en ali dva bokala, naj se zgodi v božjem imenu. Ako bi pa odklanjali pijačo, naj se potrjeni z duhovno tolažbo odslove (ib.).

1690, nov. 24. Župniku Jakobu Pretnerju se je podaljšalo dovoljenje vinotoča na eno leto zunaj župnišča; takisto 1691 in 1696 (ib. pr 35, 195).

1717, jan. 25. Isti je prosil za vinotoč, ker bi ne mogel sicer zaradi skromnih dohodkov nositi bremena svoje službe; dobil je dovoljenje za eno leto; takisto 1718 (ib. pr 51, 68).

1779, jun. 9. Škofijstvo je ostro prijelo mošenjskega župnika Lenarta Petermana, ki je navzlic mnogim opominom, dekretom in sinodnim ukazom točil vino v župnišču in hkrati ob godbi uprizarjal plese na pohujšanje laikov in v nečast duhovskega stanu (ib. pr 67, 87 — prim. Pokorn, Šematizem 1788, 256).

¹ Gl. Glasnik, XI (1930), str. 78 sl.

68740
Motnik, 1696, maj 31. O vizitaciji se je naročilo subvikarju Ivanu Nikolaju Majetiču, naj se ne drzne točiti vina razen botrom in pri porokah, toda brez pohujšanja in sile (16. pr 37, 132).

Mozirje, 1652, okt. 29. Klj so se pri vizitaciji pritožili zoper župnika Ivana Plevnika, češ da preveč taberna. Ne nasprotujejo, da toči svoje vino in o cerkvenih opravilih, a da kupčuje z vinom in si nabavlja najboljše, s tem so oškodovani tržani. Zahtevali so, naj se župniku prepove preobilni vinotoč, kar jim je vizitator obljubil. Prepovedana mu je bila kupčija z vinom, dobil pa je dovoljenje, da sme točiti lastno vino zmerno, dostojno in spodobno, kakor pristaja cerkveni hiši (ib.).

Naklo, 1665, maj 18. V župnišču je taberna, katero izvaja župnika Ivana Stareta brat Adam s svojo ženo brez pohujšanja v spodnji fišterni po stari navadi pri krstih in porokah. Župnik se ne vmešava in malokdaj prihaja k pivcem. Dac se mora plačati po dogovoru z dacarjem (ib. pr 2, 68 b).

1690, jan. 18. Vikarju mgru Jerneju Jenku se podaljša vinotočno dovoljenje za eno leto; takisto 1691 (ib. pr 35, 253).

1694, maj 10. Istemu samo župljanom pri krstih, porokah, v zakup dajanju desetine (pro conducendis decimis — ib. pr 38, 80); podaljšanje 1697 (ib. 327).

1717, jul. 10. Vikar Jernej Jenko toči, toda brez vsiljevanja. Klj so se pritožili, da obtežuje župljane s pijačo pri krstih in oklicih. Ker vikar ni imel dovoljenja za vinotoč, je bil opomnjen, naj prosi zanj (k. a.).

1729, jul. 15. Vikar Josip Kos (Kuss) toči vino, a ne sili nikogar. Klj so se pritožili, da se plačujejo oklici in da se za poroko dasta kaplanu še 2 libri; vrh tega prejme vikar še eno petico. Vikar je odgovoril, da se daje petica, kadar ne pijejo; kadar pijejo, se ne daje (ib.).

Okonina, 1785, avg. 3. Kuratu Štefanu Slivnicu je škofijstvo strogo prepovedalo vinotoč, ki nasprotuje cesarskim in škofijskim ukazom (šk. a. pr. 69, 456).

Peč, 1734, jul. 4. Vikar Matija Cik toči samo pri krstih in porokah brez sile (k. a.).

Pilštanj, 1655, jul. 12. Sodnik in pilštanjski meščani so prosili generalnega vikarja, naj pilštanjskemu vikarju Matiji Usarju popolnoma prepove že večkrat prepovedani vinotoč, ki ga je na škodo krčmarjem obnovil. Generalni vikar je izjavil, da se vikarju — pod kaznijo 100 mark — ne more popolnoma vzeti vinotoč, vendar pa se mu naloži omejitev, zlasti, da ne daje vina ljudem zoper njihovo voljo (Orožen, Dek. Drachenburg 84).

1737, avg. 29. Orgljavec je izjavil, da komisar Daniel Josip Drganšek nima še vinotoča, a njegov prednik ga je imel (šk. a.).

Planina, 1737, sept. 1. Vikar Franc Ks. Koren nima taberne. Prosil je, da bi se smelo cerkveno vino točiti v novi kaplanijski kleti, ker je bila kaplanija z vinsko kletjo sezidana na cerkvene stroške. Škofijstvo je dovolilo. V dotični kleti se sme hraniti cerkveno vino, ne pa vino ključarjev (šk. a.).

Plešivec, 1718, sept. 9. Juri Plešivčnik, ključar podružnice sv. Uršule na gori Plešivec, je prosil škofijstvo, naj bi prepovedalo Mihaelu Šisarniku vinotoč na shodih pri imenovani cerkvi, prirejen na škodo prosilca. Škofijstvo je poverilo preiskavo starotrškemu komisarju mgru Josipu Antonu Marnu, ki naj dožene, ali ima prosilec pravico vinotoča (ib. pr 51, 29).

Pliberk, 1726, sept. 7. Vikar Andrej Krivec, Ljubljčan, nima vinotoča (ib.).

Podbrezje, 1665, maj 18. Župnik Ivan Vreček toči vino za denar po navadi, ki jo je našel. Z dacarjem ima pogodbo brez prepira. Botrom in svatom daje vino brez pohujšanja. Pijančevanja in prepиров ni (ib. pr. 2, 72 a).

1669, okt. 10. Isti nikogar ne sili k pijači (ib.).

1685, okt. 16. Vikar Jakob Pavlin je dobil dovoljenje vinotoča za eno leto; točiti sme samo župljanom pri krstih in porokah (ib. pr 31, 325). Podaljšano 1687 (ib. pr 33, 147).

1696, maj 11. Vikarju mgru Gregorju Engelmanu podaljšano za eno leto (ib. pr 37, 97). Engelmana je iznenadil naslednji škofijski dekret: Da se prestreže ljudem prilika pritoževati se zoper razne kurate zaradi vinotoča, se mu ukazuje, da ne sme v prihodnje pod kaznijo suspenzije ne sam ne po svojih domačih dajati in točiti vina nikomur razen tistim, ki prihajajo h krstu ali napovedovat oklice in po dovršenem vpisu in plačani štolnini prostovoljno zahtevajo pijačo, in sicer do 1. prihodnjega meseca (1. IX. 1697), potem pa je prepovedan vinotoč pod kaznimi, določenimi v sinodnih dekretih (ib. pr 37, 326).

1704, okt. 22. Vikarja Matija Križnarja je pozvalo škofijstvo zaradi vinotoča na 29. okt. pred se (ib. pr 43, 100).

1709, maj 13. Ljubničani so navajali škofijstvu zoper podbreškega vikarja med drugim, da ljudje mnogo prepijejo v župnišču, kadar prineso otroka h krstu. Vikar je odgovoril, da nikogar ne sili k pijači; da jim, kar prostovoljno zahtevajo (ib. pr 46, 136).

1710, marc 26. Škof je pozval vikarja Matija Križnarja na odgovor zaradi neopravičenega nadaljevanja vinotoča ob pohujšanju župljanov (ib. 316).

1717, jul. 8. Vinotoč v župnišču brez vsiljevanja (k. a.).

1717, nov. 6. Vikar Marko Anton Kunstl je prosil dovoljenja za vinotoč, ker prihaja mnogo tujcev v Podbrezje; oddaleč prispeli botri žele pijače; kaplana vzdržuje iz svojega. Dosegel je dovoljenje za eno leto (šk. a. pr 50, 195).

1719, jun. 22. Vikar Franc Abracht je dobil isto dovoljenje pod navadnimi pogoji (ib. pr 52, 19).

1729, jul. 13. Vikar Matija Jenzen je imel vinotoč (k. a.).

Podsreda, 1684, jun. 25. Vikar Marko Knez ne toči vina, pa ga namerava točiti, da bo lažje plačeval davke — toda brez pohujšanja (šk. a. pr 30, 156).

1696, maj 13. Vikar tabernà, toda nikogar ne sili, da bi pil (k. a.).

1737, avg. 26. Vinotoča ni v župnišču (šk. a.).

Polhov gradec, 1665, maj 5. Klj: Župnik Matija Rakar ima gostilno ob cerkvenih opravilih: krstih, porokah in pogrebih. Toči vino, a ne nadleguje tistih, ki nočejo piti. Župnik: So jako stari možje, ki pravijo, da se je vino vedno točilo v župnišču, kar tudi on izvršuje, toda brez pohujšanja. Nezmerno popivanje tu ni dovoljeno. Dasi ga še naročajo, se vino odreka vsem, ki so na tem, da se upijanijo; kdor ne zahteva pijače, se mu nikdar ne prinese (ib. 2, 42 a).

1684, dec. 14. Vikar Andrej Bastjančič je prosil za dovoljenje vinotoča, da bi mogel plačevati kapitlju donesek od desetine, zato se mu je dovolil vinotoč po kom drugim za eno leto (ib. pr 31, 157).

1685, maj 31. Sestra Bastjančičeva toči vino brez pohujšanja in pivci se ne silijo, da bi pili (ib. pr 30, 559).

1686, dec. 14. Istemu se podaljša dovoljenje vinotoča pod navadnimi pogoji (ib. pr 32, 228).

1694, okt. 29. Vikarju Andreju Selciherju je dano vinotočno dovoljenje za eno leto (ib. pr 12, 112).

Preddvor, 1665, maj 19. Klj: Župnik Andrej Ahačič toči vino ob cerkvenih opravilih kakor pri krstih in porokah; ne sili nikogar; ne trpi, da bi se kdo upijanal v župnišču; pohujšanja ni. Župnik: O gostilni isto s pristavkom, da je imel v pokojnem knezu Otonu Frideriku oporo proti dacarjem, ki so več zahtevali, kakor jim je šlo (ib. 2, 78 b).

1669, okt. 11. Isti ima vinotoč, a pravi, da bi ga ne imel! Prosi škofijstvo, da bi ukrenilo, naj bi mu dajali župljani pri porokah in krstih en bokal vina (ib.).

1685, febr. 10. Vikar Ivan Jenko si je izprosil vinotočno dovoljenje do prihodnje vizitacije (ib. pr 31, 196).

1687, febr. 27. Istemu za eno leto (ib. 44).

1687, marc 18. Ivan Jenko je bil ovaden radi zlorabe vinotoča, da toči vino v župnišču sploh, ne samo pri porokah in krstih, pozno zvečer, celo čez polnoč, kakor navadni po dobičku hrepeneči krčmarji. Škofijstvo mu je ukazalo, naj se v treh tednih opraviči, sicer bo kaznovan. Vinotoč mora takoj opustiti. Ako tega ne stori, bo suspendiran ali celo odstavljen (ib. pr 33, 52).

1694, nov. 2. Vikarju Matiji Skuku podaljšanje vinotoča za eno leto; takisto 1696 (ib. pr. 38, 18).

1712, jun. 2. V župnišču je vinotoč — brez sile in nadlege (k. a.).

1716, sept. 26. Vikarja vodiški Juraj in preddvorski Luka Globočnik sta prosila za vinotoč, ker imata sicer slabe dohodke. Sitno bi bilo gledati župljane pri krstih prihajajoče v župnišče in pijoče od drugod prineseno vino (ib. pr 48, 377). Dobila sta dovoljenje za eno leto.

1717, jul. 11. Vikar Globočnik toči brez vsiljevanja (k. a.).

1718, sept. 16. Istemu dovoljenje za eno leto; takisto 1720 (šk. a. pr 52, 241).

1729, jul. 16. Vikar Ivan Ludovik Gandin taberna brez vsiljevanja (k. a.).

1785, okt. 12. Škofijstvo je prepovedalo župniku Andreju Novaku vinotoč. Točila je njegova teta. Strogo je prepovedalo nositi vino iz gostiln v župnišče pri krstih in porokah (šk. a. pr 69, 482).

Radovljica, 1717, jun. 23. Vikar Andrej Jenko ima vinotoč — brez vsiljevanja (k. a.).

Rečica, 1652, okt. 29. Klj so izjavili pri vizitaciji, da župnik Marko Vanko toči brez pohujšanja in samo ob cerkvenih opravilih; javne gostilne nima (šk. a.).

1747, sept. 27. Štolnina in vinotoč za botre in poročence sta vikarjeva (ib.).

Rovte, 1712, maj 18. Kaplan Andrej Pušar ima vinotoč; misli pa, da bi bilo bolje, ako bi ga opustil, ker se za duhovnika ne spodobi trgovina in vtikanje v svetna opravila (k. a.).

Skočidol, 1717, jun. 27. Provizor Matija Kolnik nima vinotoča (ib.).

Slovenjgradec pri Sv. Elizabeti, 1734, jul. 10. Subvikar Vincencij Suhotnik (Schucotnigk) nima vinotoča (ib.).

Smlednik, 1624, nov. 20. Generalni vikar Adam Sontner je ukazal župniku Matiji Steganšku, ki je zoper dekret tridentinskega zbora tabernal, naj se v prihodnje ne drzne zadržati pivce čez šesto uro zvečer (šk. a.).

1665, maj 12. Župnik Jurij Schwarz nima nobene trgovine razen vinotoča, ki ga izvršuje po hlapcu brez pritožbe. Ne sili župljanov k pijači; odreka jo pa videč, da so se dovolj napili (ib. pr 2, 48 b).

1679, dec. 4. Vikar Mihael Tercelj prosi dovoljenja za vinotoč, ki je v ljubljanski škofiji prepovedan pod težkimi kaznimi; a zdaj se dogajajo večja zla, nego prej, ker se zdaj le z veliko težavo morejo dobiti botri brez pijače, ki jo je po stoletja stari navadi moral vselej plačati krščencev oče in je tudi rad plačal 2 ali 3 bokale (mensuras); otroci morajo biti v dušni nevarnosti brez krsta, ker botri večkrat z nevoljo prihajajo k temu zakramentu, preklinjajo in psujejo in kdo ve, nimajo li tudi slabega namena. ‚Jaz siromak priletel duhovnik morem zelo slabo izhajati brez vinotoča, o katerega priliki morem žito premenjati in za vsakdanje neizogibne stroške kaj denarcev pridobiti. Ker se mora izmed dveh zel vedno izbrati manjše in izmed dveh dobrin vedno večja in ker ne more nihče po pravici trditi, da sem poprej kdaj koga silil k pijači ali sicer kaj slabega napravil, zato prosim za obnovo vinotoča.‘ Dobil je ukaz, naj vpisuje botre in krščence v žagradu in se vzdrži slehernega vinotoča, da ga ne zadenejo globe in cenzure (ib. pr 20, 81).

1685, dec. 15. Upravitelj vikariata Gregor Lukanič je prejel vinotočno dovoljenje za eno leto (ib. pr 31, 352).

1690, febr. 20. Isti za eno leto; vinotoč naj izvaja kdo drug in zunaj župnišča; takisto 1691, 1695 (ib. pr 35, 51.).

1712, maj 31. Vikar Gregor Lukanič ima taberno, toda ne sili s pijačo (k. a.).

1716, sept. 15. Isti je prosil za vinotoč, ker je težavno drugam pošiljati po vino za ljudi, ki prihajajo k njemu ob računih, krstih in porokah, ali jih pošiljati v gostilne, ako hočejo piti. Dobil je dovoljenje za eno leto (šk. a. pr 48, 376).

1717, sept. 24. Vinotoč brez sile v župnišču (k. a.).

1720, sept. 16. Podaljšanje za eno leto (šk. a. pr. 52, 241).

1729, jul. 2. Vikar Matej Podgoršek tabernà, toda brez sile (k. a.).

Solčava, 1747, okt. 21. K vikarjevimi dohodkom spada običajni vinotoč (šk. a.).

Sora, 1624, nov. 21. Župnik Adam Veternik, vprašan, ali izvaja gostilno (tabernam seu popinam), je odgovoril generalnemu vikarju Adamu Sontnerju, da toči samo za botre in poročence. Generalni vikar mu je velel, da pod kaznijo ne sme dajati vina v župnišču dalje, ko do šestih zvečer (ib.).

1674, nov. 10. O vizitaciji generalnega vikarja Filipa Terpina so izjavili klj, da radi vinotoča nimajo pritožbe, nihče se ne nadleguje; samo zahtevajočim se daje vino (ib.).

1685, maj 2. Klj: Vikar Andrej Jerlič ne toči vina; od vsakega krsta in poroke prejme 1 libro. Ključarjema bi bolj ugajalo, ko bi imel vinotoč. Vikar je izjavil, da je škofov prednik (Rabatta) prišel nekoč semkaj in prepovedal vinotoč v župnišču. Da bi se vikarju ne vzel dohodek, je dovolil, da sme zahtevati od vsakega krsta po dva bokala vina in natura ali v denarjih (ib. pr 30, 425).

1717, marc 14. Vikar Karel Valerij Forstlehner prosi zaradi slabih dohodkov za vinotočno dovoljenje, da mu bo moči nositi župna bremena (ib. pr 50, 30).

1719, marc 11. Enoletno dovoljenje vinotoča istemu; takisto 1720, pod navadnimi pogoji (ib. pr 52, 142).

1729, jul. 18. Vikar Forstlehner toči, ne da bi komu vsiljeval pijačo (k. a.).

1774. Vikar Josip Maren toči vino (šk. a.).

Stari trg, 1734, jul. 8. in 9. Niti pri Sv. Radegundi niti pri Sv. Pankraciju ni vinotoča (k. a.).

Sv. Ilj pri Velenju, 1669, sept. 17. Vikar Tomo Soller se je pritožil, da klj brez njegove vednosti prodajajo cerkveno vino (šk. a.).

1734, jul. 6. Vikar Florijan Konavšek toči samo za krst in poroko, sicer ne (k. a.).

Sv. Janez na Peči, 1652, nov. Ni bilo vinotoča (šk. a.).

1726, sept. 19. Vikar Karel Sebastjan Schaffer, Ljubljčan, toči samo pri krstih in porokah (ib.).

Sv. Mihael pri Šoštanju, 1652. Vikar Matej Križaj je točil vino pri krstih in svatbah — samo pri župnih opravilih. Vizitator je pripomnil, da je čul, da toči včasih zoper predpise (constitutiones).

1726, sept. 5. Vikar ne toči (ib.) (— ib.).

Sv. Pavel pri Voljski, 1652, nov. 7. Ni bilo vinotoča (ib.).

1668. Vikar Jakob Peric ne kupuje vina za prodajo; botrov in poročencev ne sili k pijači (ib.).

1669, sept. 11. Zgoraj imenovani nima taberne (ib.).

Sv. Peter v Ljubljani. 1641. V sosedstvu (ex uicinio) šentpeterske cerkve je bilo »birtovišče« — gostilna, kjer so se pokrepčavali župljani, prihajajoči iz daljnih vasi zaradi cerkvenih opravil k Sv. Petru, a tudi meščani in predmeščani so se oglašali tu po pogrebih. »Birtovišče« je bilo brez dvoma v vzhodnem delu sedanjega župnišča (staro župnišče je bilo na današnji škofijski pristavi); v zapadnem delu tega obširnega poslopja so stanovali gostači (dve enonadstropni hiši ena tik druge — gl. dr. Fr. Stele GMS IX sl. 25). Birtovišče omenja 3. šentpeterska krstna knjiga, ko je 15. okt. 1641 M. Jurij Kozina krstil Anžeta, zak. sina Martina Ježa — »ex uicinio — od Birthousha« in sta kumovala Anže Kregar in Neža Vojdovka; 14 marca 1664 zopet krst »ex Birtoush«. V dobi 1663—1679 dvanajstkrat »Wirtshauss«.

1696, apr. 13. C: Vikarja ne točita vina; takisto 1712 (k. a.).

Sv. Peter pod Sv. gorami, 1696, maj 16. Vikar nima vinotoča (k. a.).

1737, avg. 20. Vikar Ivan Teraš toči semtertja vino, toda samo tistim, ki pošljejo ponje v župnišče; v župnišču pivcev ne mara (ib.).

Sv. Vid na Planini, 1651, maj. Klj so povedali, da v župnišču ni gostilne; župnik se tudi ne bavi z nobeno trgovino (ib.).

Svibno, 1665, avg. 14. Klj: Duhovščina ne kupčuje razen župnika, ki prodaja svoje pridelano vino po bokalih brez spotike ali žaljenja bližnjega ali siljenja k pijači (ib. pr 2, 131 a).

1686, maj 12. Klj se pritožujejo, da se botri silijo k pijači, kadar pridejo h krstu; zato krščuje vikar v kapeli sv. Ivana in ne v župni cerkvi (ib. pr 30, 619).

1694, apr. 29. Vikarju Matiji Gabru je podaljšano dovoljenje vinotoča za eno leto; takisto 1695—1698 (ib. 38, 18, 337).

1741, apr. 18. Vikar Franc Ks. Ivič je naznanil škofijstvu, da je bila doslej v svibenski župniji navada, da so botri v župnišču zapili tisti denar, ki so ga dali po tukajšnjem običaju otrokovi starši tako, da od njega niso nič dobili: ne vikar, ne kaplan, ne cerkvenec. Zdaj hočejo nekateri župljani odpraviti to navado, ne da bi dajali kaj krstnine. Ker mora župnik s kaplanom vred nositi davčna bremena in nima štolnine, kakor jo imajo drugod, je predlagal, da naj bi se tisti denar 34 kr. razdelil med župnika, kaplana in cerkvenca. Škofijstvo je pritrnilo (ib. pr 58, 496).

Šalek, 1669, 17. Klj: Vikar Matija Križaj ne da v župnišču naenkrat vina več kakor dva bokala. Vikar je dejal, da nima vinotoča; kako mero ga da včasih pri mizi (ib.).

1674, sept. 13. Isti nima taberne (ib.)

1726, sept. 18. V župnišču ni vinotoča (ib.).

1734, jul. 3. Vikar Josip Thallmainer ne toči vina drugim — samo tistim, ki pridejo h krstu in poroki (k. a.).

Šentjernej, 1686, maj 20. Vikar Franc Josip pl. Schwizen tabernà. Ima navado, da po starem običaju prinese dva bokala. Če kdo hoče več piti, še prinese, sicer ne. Za krst nezakonskega otroka zahteva imperial, sprejema pa tudi manj, kolikor kdo more dati (šk. a. 624). Klj pravi, da so prej dajali le 4 reparje, zato se težko dobe botri in včasih se zgodi, da duhovniki zaradi pomanjkanja pristojbine puste otroka brez krsta (ib. pr 30, 628).

Šentrupert pri Landskronu, 1717, jun. 26. Vikar Franc Ks. Hueber nima vinotoča (k. a.).

Šentvid nad Ljubljano, 1665, maj 11. Klj: Botri dobijo v župnišču vino za denar, toda le tisti, ki ga zahtevajo (šk. a. pr 2, 44 b).

1679, nov. 22. Anže Kuman zoper vikarja Jurija Lazarja Krivca: Dasi je župnikom z javnim patentom prepovedan ne le vinotoč, nego tudi popivanje pri krstih in porokah, se je drznil Jurij Lazar Krivec, župnik v Šentvidu nad Lj., ravnati zoper to prepoved. Ko sem bil 1. okt. za botra ubogemu gostaču Juriju Lebnu in v župnišču plačal krstno pristojbino 16 kr. za bokal vina duhovniku, je jel zahtevati od mene najprej pogačo (Pogätschen), ki je ubogi gostač, čigar otroku sem bil boter, ne more dati, potem pa silil, naj pošljem po vino. Ko sem mu povedal, da otrokov oče nima kruha doma in tudi ne sredstev, da bi plačal za vino, in pristavil, da jaz ne maram piti, je dejal župnik: Če ti nočeš, bomo pa mi pili. Ko sem se odpravljaj domov, mi je župnik, ker nisem poslal po vino, vzel klobuk in ga obdržal. Ako bodo duhovniki tako ravnali, se bodo ljudje branili iti za botra. V dolžnost sem si štel to naznaniti in prositi, da naj bi se ukazalo gospodu župniku, da mi vrne klobuk.

1679, nov. 27. Župnik Krivec se je opravičeval: Po odpravljenem vinotoču ni odpravljena pijača za duhovnike, cerkvenca in župniško družino ali namesto nje gotova svota denarja. Izključivši kruh je tudi on zahteval za kaplana polič in drugega za cerkvenca, sam pa se je zadovoljil s štolnino 16 kr. Boter ni bil zadovoljen s tem in je brez vpisa pobegnil po stopnicah; bežečemu sem vzel

klobuk, ki mu ga ne vrnem, dokler ne izpolni svoje dolžnosti. Boter toži, da starši niso poslali več denarja, kakor kar ga je treba, za štolnino duhovnikom, kar ni res, ker je navada, da starši po svoji zmožnosti skrbe za pijačo duhovnikom, botrom in drugim. Ako bi bili starši in botri tako ubogi, da bi tega ne mogli storiti, se ne zahteva niti štolnina in se vse opravi zastonj. Boter naj pove, mu je li bilo nemogoče plačati v župnišču en požirek (unum haustum), on, ki je v šentviški gostilni dal za 3 bokale (mensuris) in ni privoščil nam duhovnikom pijače. Klobuk se mu povrne, kadar stori svojo dolžnost. Škofijstvo je izdalo nato naslednji dekret: 1. župnik naj brez obotavljanja vrne klobuk; 2. glede na ukaza z 28. febr. in 1. sept. 1679 je ukrenilo, naj vprihodnje vpisuje botre in krščence v žagradu; razen običajne krstne pristojbine, ki se daje v gotovini, naj ne zahteva ničesar drugega zase in za svojega kaplana, kakor en bokal vina in natura ali v denarju pod pretvezo prepovedanega vinotoča; ne sme pa zahtevati pijače cerkvencu ali družini in ne pogače ali česa drugega; če bi kaj več jemal, bi ga zadela kazen, zažugana v omenjenih ukazih (ib. pr 20, 47, 59).

1687, febr. 4. Vikarju Mihaelu Pajku dodeljeno dovoljenje vinotoča za eno leto (ib. pr 33, 40); takisto 1694 izven župnišča, 1696 in 1697 (ib.).

1708, jan. 21. Škofijstvo je prepovedalo šentviškemu cerkvencu vinotoč, ki mu ga je pripuščal župnik mgr Mihael Pajek. Cerkvenec je točil tudi ob nedeljah in praznikih med službo božjo in bil kriv, da so jo pivci zanemarjali (ib. pr 45, 182).

1712, maj 23. Vikar Mihael Kilar (Killer) toči vino, a nikogar ne sili (k. a.).

1717, sept. 23. V župnišču ni vinotoča. Cerkvencu bi se moralo dajati kaj pri krstu, ker se je prej udeleževal pijače, ko je bila taberna v župnišču (ib.).

1719, nov. 25. Vikarju je dovoljen vinotoč za eno leto; takisto 1720 (šk. a. pr 52, 71).

1729, jul. 19. Vikar Marko Cincela ima vinotoč (k. a.).

Škale, 1669, sept. 15. Župnik nima gostilne (šk. a.).

1734, jul. 5. Cerkvenec dobiva od poroke in krsta samo pijačo (k. a.).

Šmartin pod Šmarno goro, 1712, maj 30. Vikar Gregor Engelman nima vinotoča (k. a.).

1717, jan. 26. Vikar Franc Ivančič (Jvuanziz) prosi za vinotočno dovoljenje, ker ima pičle dohodke in bi sicer ne mogel izhajati; dovoljeno za eno leto (šk. a. pr 50, 9).

1729, jun. 30. Isti toči, toda malo in ne da bi koga silil (ib.).

Šmartin pred Kranjem, 1684, jul. 8. Vikar Ivan Bertold pl. Höffer je dobil dovoljenje, da sme točiti vino v župnišču brez pohujšanja; nikogar ne sme siliti. Ako prekrši ta ukaz, se mu vzame dovoljenje in ga zadene kazen (ib. pr 31, 116).

1690, jan. 23. Gorenjemu je vzelo škofijstvo vinotočno pravico, dobljeno 8. jul. 1684, ker je silil kaplana Zlateta, naj bi zapil krstno libro (ad perpotandam libram baptismalem); po prvi postni nedelji ne sme več točiti (ib. pr 35, 19).

1690, febr. 7. Istemu vikarju se je vrnilo dovoljenje za eno leto; smel je točiti zunaj župnišča župljanom pri krstu in poroki in drugim, prihajajočim zaradi zakupa desetine (pro conducendis decimis); takisto 1691 (ib. 41).

1697. Mgr Jurij Rossa je prejel podaljšanje vinotočne pravice (ib. pr 37, 331).

1717, apr. 14. Vikar mgr Urban Kavalier je prosil za vinotočno pravico, ker je navada, da se delajo računi vseh cerkva v župnišču in se ob tej priliki porabi mnogo vina in bi bilo neprilичno pošiljati po pijačo drugam. Vinotoč mu je bil dovoljen za eno leto; takisto 1718 (ib. pr 50, 41, 296).

1729, jul. 3. V župnišču ni vinotoča (k. a.).

Šoštanj, 1669, sept. 16. Klj: Vikar Matija Usar toči vino; pravijo, da je vedno krajcar dražje nego drugod; sicer ne sili k pijači, vendar zameri tistim, ki nočejo piti. Vikar je izjavil, da ima vinotoč, toda ne nadleguje nikogar (šk. a.).

1674, sept. 12. Na vprašanje, ali toči vino iz svojega vinograda, ali ga kupuje kakor krčmarji, je odgovoril vikar, da ima sicer majhen vinograd, večinoma pa kupuje vino. Škof Rabatta mu je priporočil, naj večkrat prebira sinodne naredbe (Constitutiones) in naj pazi, da jih ne prekrši (ib.).

1685, marc 24. Vikar Usar je dobil vinotočno dovoljenje za eno leto (ib. pr 31, 205).

1734, jul. 2. Vikar Josip Pogačnik toči brez vsiljevanja. Pri krstih je dobival cerkvenec pijačo, drugega nič (k. a.).

Trbovlje, 1652, nov. 8. Po izjavi klj je vikar Matija Več (Wez) rad pil, ne da bi se upijanil. Vabil je na veliko pijačo, toda ni silil. Vino je točil ob cerkvenih opravilih. Vikar je zagovarjal vinotoč, ker mu je potreben, sicer bi ne imel nobenega dohodka od vina (šk. a.).

1668, jun. 7. Z vinotočem sta jako zaposleni mati in sestra vikarja Matija Prešerna na veliko nevoljo grofa Vetterja (ib.).

1696, maj 10. Vikar nikogar ne nagovarja in ne sili k pijači (k. a.).

Turjak, 1734, jul. 15. Vikar Filip Renabočnik ne toči; od krsta ima cerkvenec malo pijačice (paruum libunculum) — k. a.).

Vodice, 1665, maj 12. Klj: Navada je, da se pije pri krstih in porokah v župnišču in da vsak boter in moški svat plača en bokal vina, kar radi store; ne nadlegujejo se potem, da bi še dajali za vino in se upijanili. Župnik in duhovniki ne pijo z njimi, razen izprva malo, potem jih zapustijo, da se lahko prosto gibljejo (šk. a. pr 53 a). Župnik Mihael Dergius ima vinotoč, ker je to prastara navada (ab immemorabili). Župljani se ne pritožujejo, nego se drže običaja svojih dedov, da pijejo pri krstih in porokah v župnišču in če župnik nima vina, pošljejo ponj k bližnjemu gostilničarju. Ni navada, da bi župnik z gosti pil ali jim vino sam donašal; prinaša ga kdo iz družine in se sprejema denar brez pohujšanja (ib. pr 2, 56 a).

1684, nov. 25. Vikar Jernej Grazl je dobil za eno leto vinotočno dovoljenje, ki ga izgubi ob najmanjšem izgredu in ga tedaj zadene kazen; takisto 1687 (ib. pr 31, 148).

1712, jun. 1. Vikar Josip Anton Juraj ima taberno brez sile in nadlegovanja (k. a.).

1716, sept. 26. gl. Preddvor.

1717, Vikar Juraj toči, a ne sili (k. a.).

1719, sept. 2. Vikar Franc Klun je prejel vinotočno pravico za eno leto (šk. a. pr 52, 42).

1729, jul. 1. Cerkevenc dobiva pri krstih $\frac{1}{4}$ vina (unum haustum) in košček kruha, ako vikar Josip Vačnik toči, sicer 9 soldov (k. a.).

1780, jan. 5. Ukaz vikarju Gregorju Schmalzu, naj odpravi iz župnišča vinotoč, ki nasprotuje sinodalnim določilom, dekretom sv. očetov in ukazom deželnega vladarja (šk. a. pr 67, 150 — prim. Pokorn, Šem. 1788, 56).

Vogrče, 1669, sept. 22. Klj: Župnik Florijan Staudekar ima vinotoč, toda nikogar ne sili (ib.).

Vransko, 1652, nov. 9. Župnik Andrej Karel Steidler ni imel taberne razen pri krstih in drugih cerkvenih opravilih (šk. a.).

1668. Vikar jako pretirava vinotoč (ib.).

1669, sept. 13. Župnik Ivan Ignacij Lavrič nima gostilne (ib.).

1691. Vikar mgr Mihael Krel je prejel v vizitacijskem dekretu opomin, naj ne dovoli, da bi kaplani in drugi domači sklicevali sosede na popivanje z botri (ib. pr 35, 221).

1709. Ukaz o vizitaciji: Popivanja v župnišču niso nikdar dopustna; prišlecem h krstu ali poroki naj se da 2, 4 ali kvečjemu 6 bokalov (mensurae), dasi bi zbrani zahtevali več vina (ib. pr 46, 199).

1723, jun. 2. Vikar Ožbalt Završnik toči, a ne vsiljuje pijače (k. a.).

Vrhnika, 1665, maj 4. Ob cerkvenih opravilih deluje gostilna v župnišču; toči cerkvenec (šk. a. pr 2, 31 a). Župnik Ivan Krst. Cigule tabernà; ne nadleguje ljudi s pijačo siloma; tudi ne veleva, da naj bi se nosilo vino tistim, ki se ga branijo; vendar se nezahtevajočim še prinaša pijača, ki se, dasi nerado, plača zato, da župnik ne bo razžaljen. Klj so prosili, da bi se obnovil nekdanji ukaz, da se krsti in poroke vpisujejo v žagradu. Tako bo na voljo dano po vpisu stopiti v župnišče ali ne. In tista libra, ki jo je vrh krstnine uvedel nekdanji tukajšnji župnik Krištof Radovič, ker ni popival z župljani in ni točil vina, naj se ne zahteva, kadar gredo botri v župnišče (šk. a. pr 2, 35 b).

1685, febr. 15. Vikar Ivan Daniel Locatelli de Gabellino ne toči vina, ampak njegova sestra (šk. a. pr 30, 115).

1685, dec. 29. Isti je dobil dovoljenje vinotoča za eno leto. Točiti sme samo župljanom, ki prihajajo v župnišče zaradi krsta, poroke in drugih župnih opravil. Dovoljenje izgubi in si nakoplje kazen, ako bi iz drugih vzrokov točil vino, silil župljane piti ali zakrivil pohujšanje (ib. pr 31, 357).

1699, avg. 30. Vikar Jernej Perko nima vinotoča (k. a.).

1712, maj 18. V župnišču ni bilo taberne; 1728 tudi ne (ib.).

1728 avg. 11. Ne (ib.).

Zasip, 1665, sept. 24. Župnik Matija Mužán nima gostilne. Če hočejo piti, pošljejo po vino k vaškemu gostilničarju. Župnik nikogar ne sili; drži se navade, da otrokov oče da botrom za častno pijačo (pro honorato bibali). Boter doda iz svojega za en bokal (mensura), botra za polič. Po toliko vina pošljejo po navadi; za kaj več se nihče ne sili (ib. pr 2, 118 b).

1669, okt. Vikar Mužán ne tabernà. Pravi, da se mu zdi to nedostojno in njegovi k jezi nagnjeni naravi škodljivo (ib.).

1696, okt. 29. Župniku Viljemu Jakobu Preglu je bilo dano vinotočno dovoljenje do prihodnje vizitacije. Ob vizitaciji 1697 mu je došel ukaz, naj izvršuje sinodalne dekrete in vprihodnje nikomur ne daje vina, razen tistim, ki prihajajo h krstu, poroki ali pogajat se za desetino in po dovršenem zapisu ali storjeni pogodbi zahtevajo pijače; dovoljenje sega do 1. sept. (ib. pr 37, 310).

1717, jun. 24. Župnik Pregel toči — brez vsiljevanja (k. a.).

1729, jul. 7. Župnik Valentin Samec ima vinotoč (k. a.).

Žusem, 1654, okt. 31. Škofijski komisar in vizitator Filip Terpin, župnik v Šmartinu pred Kranjem, je zaslišal žusemskega vikarja Marka Volka (Wolko), ki je izjavil, da ne toči vina, ker ga malo pridela in ga potrebuje za svojo mizo; kupovati ga za prodaj, ne kaže, nekaj ne zaradi naraščajočega daca, nekaj zato ne, ker nima druge hiše, kjer bi točil, razen župnišča in bi ne mogel v isti sobi moliti in študirati ter hkrati poslušati neslane pogovore pivcev (šk. a.).

1684, jun. 19. Vikar Ivan Pokorn toči vino; po cele noči pijejo ženske in moški v župnišču in pospijo pijani; med sv. mašo in pridigo pijejo v župnišču (ib. pr 30, 136).

1685, avg. 30. Vikarju Pokornu je bil dovoljen vinotoč do sv. Jurija brez pohujšanja, sile in podnevi do večernega zvonjenja (ib. pr 31, 312).

1737, avg. 13. Vikar Josip Mačeradnik nima taberne (k. a.).

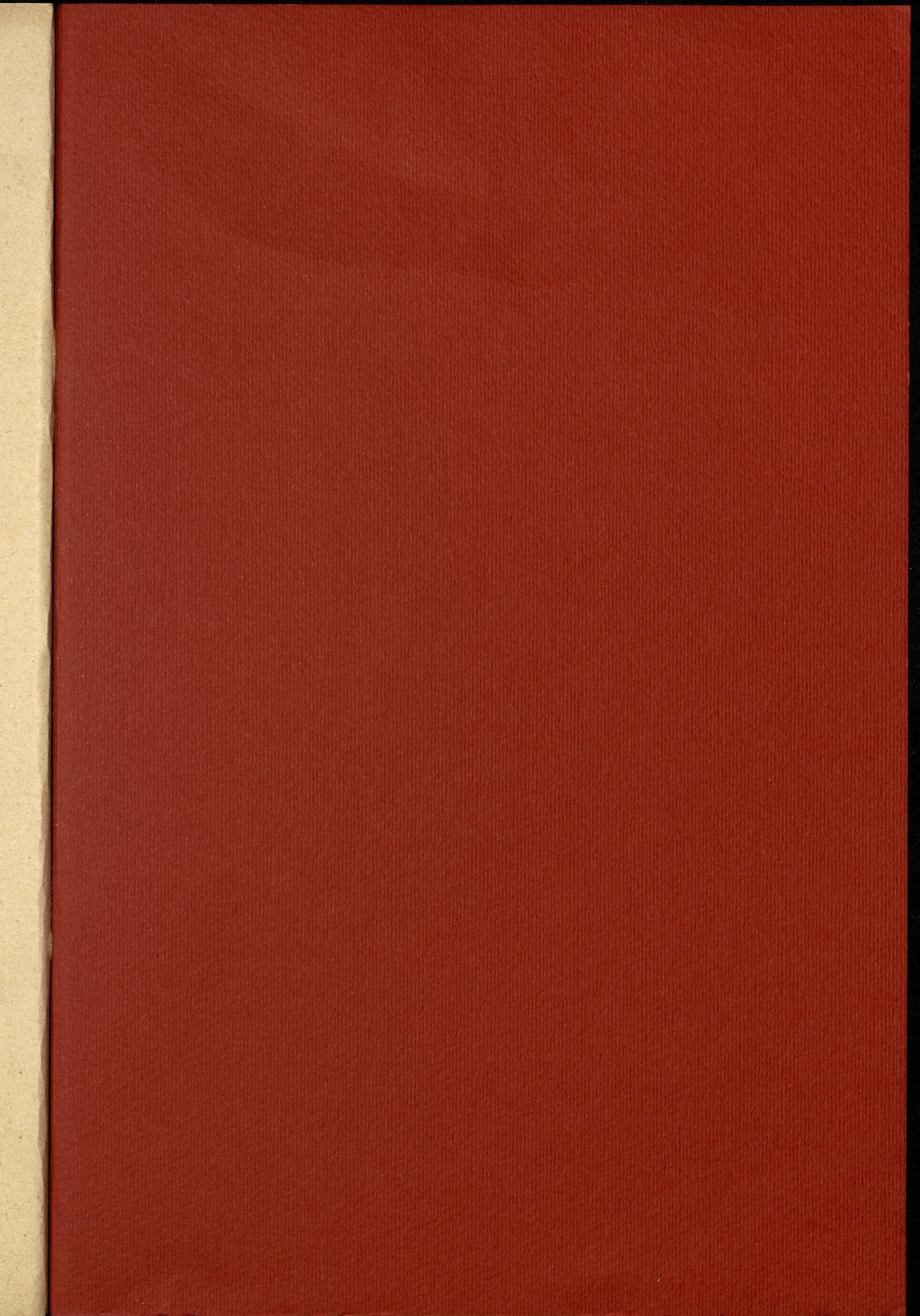

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

DS II 68 418

d.1.

COBISS 8